

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

درس نامه
درس پنجم اقتصاد:
بازار چیست و چگونه عمل می کند؟

تهیه کننده : وحید وحیدی پارسا

گفت و گو در کلاس

➤ به نظر شما چه وقت هر دو طرف یک معامله به خواسته های خودشان می رسند؟

- هنگامی که حاضر باشند در مقابل تامین خواسته دهایشان بهایی معادل آن بپردازند .

➤ دست کدام یک از طرفین برای تحمیل قیمت پیشنهادی خود باز تر است؟

- کسی که برای تامین خواسته اش ضرورت و نیاز کمتری احساس می کند

➤ نهایتاً قیمت پیشنهادی چگونه تعیین می شود؟

- توافق طرفین

بازار چیست و چگونه عمل می کند؟

- ۱ - بازیگر های صحنه اقتصاد را بشناسیم.
- ۲ - مقدار و قیمت تعادلی در بازار را محاسبه کنیم.

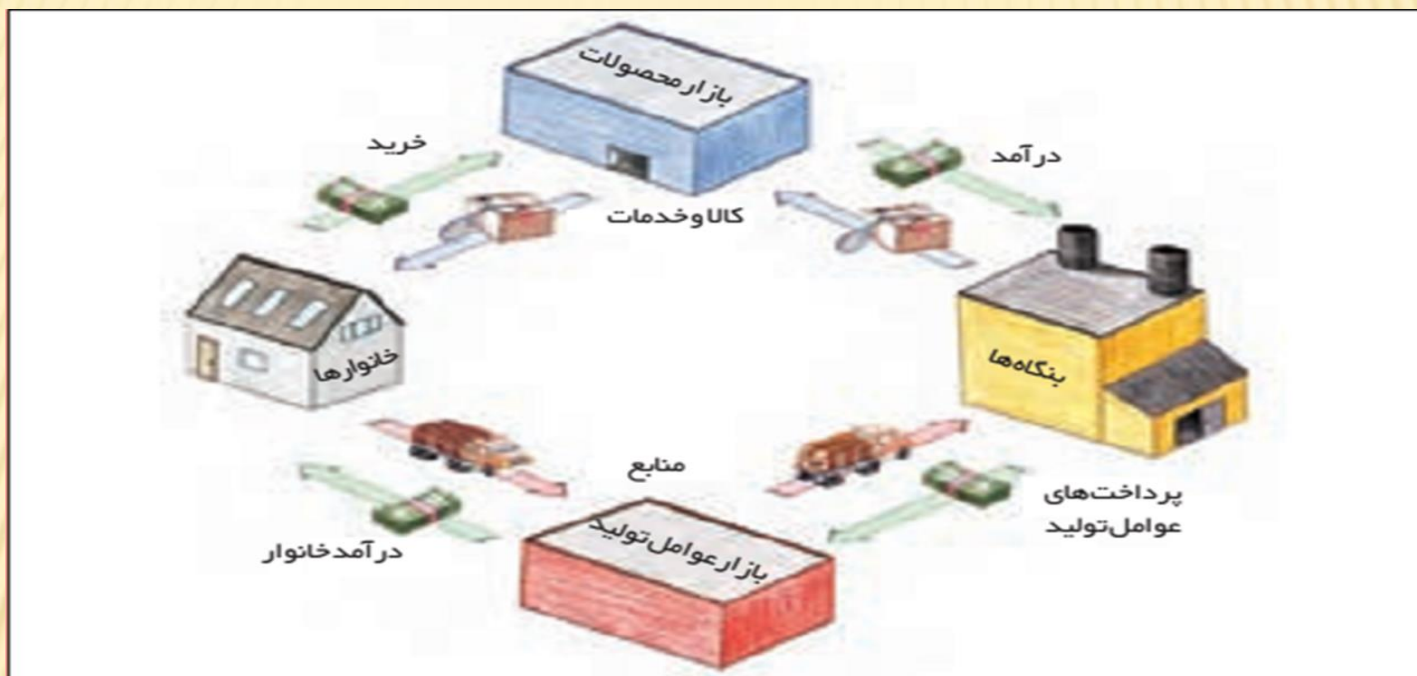
خانوارها کالاها و خدمات مورد نیاز را از
بنگاه ها خریداری می کنند

خانوار ها عوامل تولید را برای تولید
کالا و خدمات ارائه می کنند

طرح مسئله
صفحه 48

مشارکت خانوارها
در اقتصاد

جریان چرخشی ساده

نکته : بنگاه شامل: مزارع کشاورزی، فرودگاه ها، کسب و کارها، خویش فرمایی، مثل پیرایشگری، نقشه کشی و معماری ساختن شرکت ها، کارگاه ها و کارخانه تولیدی می باشد.

جریان چرخشی ساده: خانوار کالا و خدمات را از بنگاه ها خریداری می کنند، و بنگاه ها منابع تولید را از خانوار کالا و خدمات اجاره می کند.

بازار چیست؟

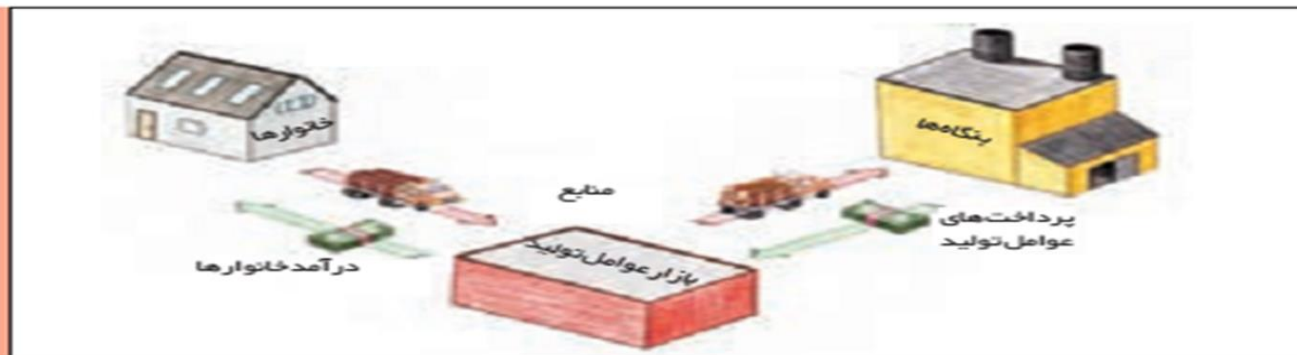
به مجموعه خریداران و فروشندگان چیزی در هر جای ممکن اطلاق می گردد.

-- صفحه 49 --

فعالیت گروهی در کلاس

فعالیت گروهی در کلاس

درباره بازار منابع تولید (جریانات نیمه پایینی نمودار) در گروه خود بررسی کنید. چه چیزهایی مورد نیاز هر کدام از طرفین است و در کدام بخش بازار در حال مبادله است؟ سپس نتایج خود را در کنار پیکانها یادداشت کنید و جدول زیر را کامل کنید.

پرداخت هایی که بابت خرید منابع تولید به خانوارها پرداخت می شود.

ردیف	عنوان	علت
۱	حقوق و دستمزد	دریافتی خانوار بابت فروش نیروی کار
۲	اجاره	دریافتی خانوار بابت زمین یا خانه
۳	سود	دریافتی خانوار بابت در اختیار قرار دادن سرمایه

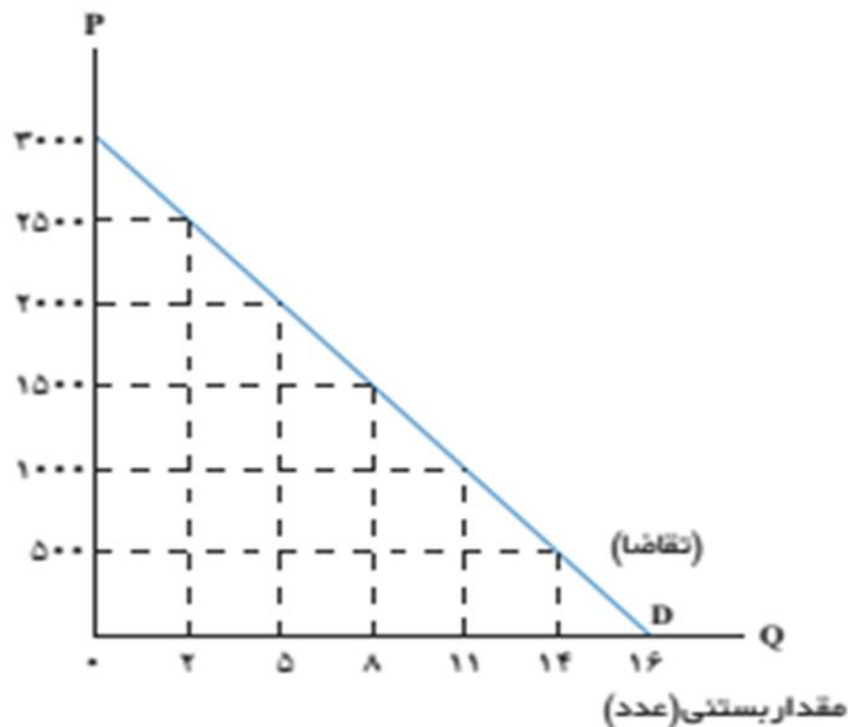
بررسی بازار

در بازار چه کسانی حضور دارند و چگونه تصمیم گیری می کنند؟

الف) خریداران یا تقاضا کنندگان و فرایند تصمیم گیری آنها.

خانواده ها تقاضا کننده ی کالا و خدمات هستند؛ و اگر ببینند قیمت کالایی افزایش پیدا کرده ، رفتار آن ها تغییر می کند. مقدار خرید آن ها کمتر می شود. پس مقدار تقاضا با قیمت آن رابطه عکس دارد .

قیمت بستنی (تومان)

تقاضای بستنی	قیمت بستنی
16	0
14	500
11	1000
8	1500
5	2000
2	2500
0	3000

آیا عوامل دیگری در میزان تقاضا تاثیر دارد؟

در تقاضا عامل درآمدهم موثر است.

اگر درآمد شما افزایش پیدا کند سبب افزایش تقاضا می شود.

علاوه بر درآمد سلیقه، انتظارات و قیمت سایر کالاها هم در تقاضای خرید اثر گذارد.

مثلا وقتی چیزی مد می شود. بدون کاهش قیمت تقاضای آن کالا بالا می رود و یا وقتی گوشت قرمز گران می شود. گوشت سفید جایگزین آن می شود.

کالای معمولی و پست: در علم اقتصاد کالای پست به کالایی می گویند که با افزایش

درآمدها تقاضا برای آن کاهش می یابد. و کالای عادی کالایی است که با کاهش درآمدها، تقاضا برای آن کم می شود.

کالای مکمل: کالایی که با هم مصرف می گردند؛ مثلا قند، چای، خودرو و بنزین گران

قیمت یکی برد دیگری اثر ندارند.

قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف: برای کاهش مصرف سیگار و برای آگاهی

مردم به زیان سیگار، می توان با افزایش قیمت هم مصرف را مدیریت کرد.

قیمت کالا، درآمد، قیمت سایر کالاها،

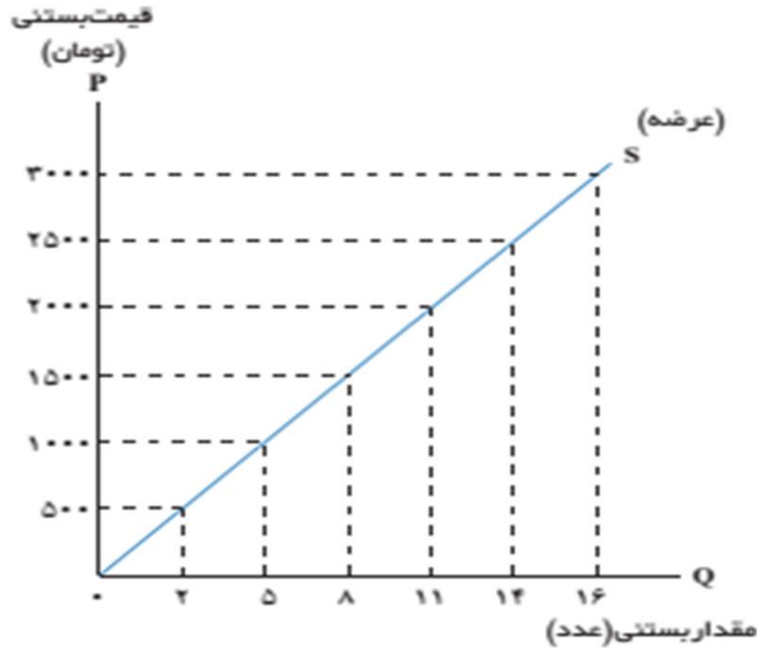
انتظارات، سلیقه، مد

بطور خلاصه،
عوامل موثر بر تقاضا
عبارتند از:

ب) فروشندگان یا عرضه کنندگان و فرایند تصمیم گیری آن ها

فروشندگان یا همان بنگاه ، ارائه کننده کالاها و خدمات هستند.

تصور کنید اگر شما : تولید کننده بستنی بودید با افزایش قیمت بستنی مقدار بیشتری تولید می کردید یا کمتر؟
قانون عرضه می گوید : با افزایش قیمت کالا ، تولید آن کالا افزایش می یابد و یا برعکس .

عرضه بستنی	قیمت بستنی
0	0
2	500
5	1000
8	1500
11	2000
14	2500
16	3000

توضیح نمودار

با توجه به جدول داده شده، قیمت کالا را به مقدار آن ستون مقابل وصل کنیم، منحنی عرضه تشکیل می شود.

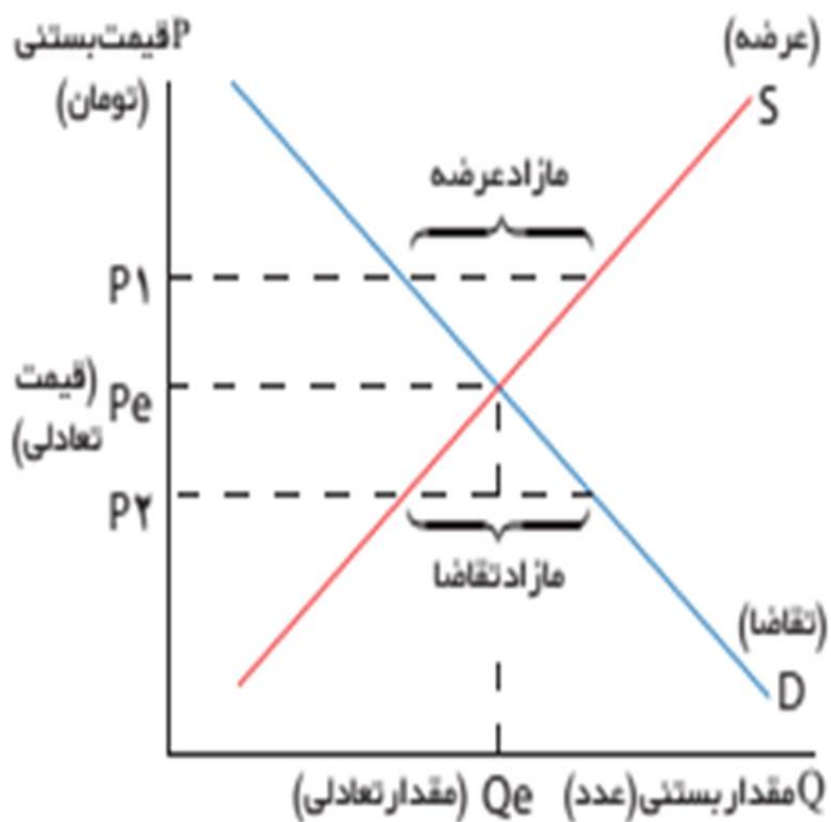
سایر عوامل موثر بر عرضه کالا: با افزایش قیمت، مقدار عرضه افزایش مییابد و بالعکس (رابطه مستقیم).
با تغییر قیمت در مواد اولیه یا تغییر کار نیروی انسانی و یا ورود ابداعات و اختراعات که کاهش هزینه ها را به دنبال دارد بر مقدار تولید و عرضه اثر مثبتی بر جای میگذارند

تعادل در بازار

رفتار تقاضا کنندگان و عرضه کنندگان در بازار باید در حالت تعادل باشد در غیر این صورت :

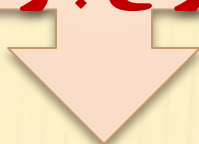
۱ - اگر مقدار تقاضا از عرضه بیشتر باشد، در بازار کمبود رخ می دهد و باعث بالا رفتن قیمت می شود.

۲ - اگر مقدار عرضه از تقاضا بیشتر باشد مازاد رخ می دهد و قیمت کاهش می یابد .

عرضه بستنی	تقاضای بستنی	قیمت بستنی
۰	۱۶	۰
۲	۱۴	۵۰۰
۵	۱۱	۱۰۰۰
۸	۸	۱۵۰۰
۱۱	۵	۲۰۰۰
۱۴	۲	۲۵۰۰
۱۶	۰	۳۰۰۰

بیشتر بدانیم صفحه ۵۴ - ۵۳ انواع بازار

حراجی ها

مزایده:
فروشنندگان
آثار هنری
مناقصه:
خریداران عمده
ی کالا و خدمات

بازار انحصاری

۱ - تعداد عرضه کنندگان و تقاضا کننده محدود است.
۲ - عرضه کننده، تعیین کننده محدوده قیمت بازار هستند.
مثلا شرکت توانیر به دلایل طبیعی و شرکت های خودرویی به دلایل قانونی انحصارگر هستند

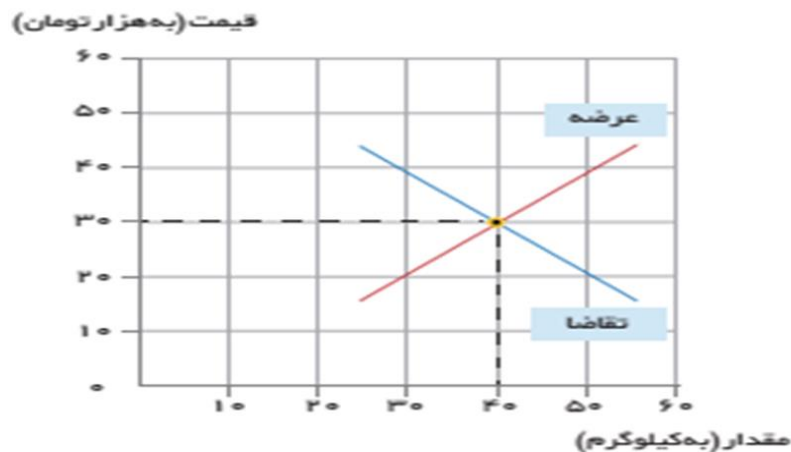
بازار رقابتی

۱ - تعداد زیاد خریدارن و فروشندگان.
۲ - رفتار عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان بر قیمت تاثیر گذار نیست .

برای تفکر و تمرین

یکی از محصولات که در کارگاه آقای محمدی (شرکت ایران سبز) تولید می‌شود، کودهای زیستی برای گیاهان آپارتمانی است. قیمت و مقدار تعادلی این محصول در نمودار زیر نشان داده شده است.

اخیراً هزینه‌های تولید افزایش یافته و مسئولان کارگاه مجبور شده‌اند، قیمت محصول را ۴۰۰۰۰ تومان تعیین کنند. در قیمت ۴۰۰۰۰ تومان تحلیل کنید که چه شرایطی پیش می‌آید و کارخانه ممکن است با چه مشکلاتی مواجه شود؟ همچنین بیان کنید که چه اتفاقی باید برای بازار بیفتد تا قیمت و مقدار مجدداً به وضعیت تعادلی بازگردد؟

تعیین کنید در قیمت ۴۰۰۰۰ تومان چه شرایطی رخ می‌دهد؟
قیمت بالاتر از قیمت تعادلی بازار است؛ در نتیجه تولید کننده مقدار بیشتری تولید می‌کند تا سود بیشتر به دست آورد. اما تقاضا کننده بعثت افزایش قیمت تمایلی به خرید ندارد؛ پس در بازار مازاد عرضه به وجود می‌آید

تحلیل کنید

صفحه ۵۵

۱ – خریداران و فروشندگان چگونه در بازار با هم تعامل میکنند؟
خانوارها کالاها و خدمات را از بنگاهها خریداری میکنند و بنگاهها منابع را از خانوارها تهیه می کنند و رابطه دادوستد شکل می گیرد .

۲ – قیمت تعادلی چیست؟
قیمت تعادلی، هرگاه مقدار عرضه و تقاضا با هم برابر باشند و مازاد تولید و کمبود عرضه نداشته باشیم ایجاد میشود و اگر عرضه یا تقاضا بیش از قیمت تعادلی باشد بازار دچار مازاد یا کمبود میشود

۳ – اگر عرضه یا تقاضا بیش از قیمت تعادلی باشد چه رخ میدهد؟
اگر مقدار عرضه بیش از قیمت تعادلی باشد مازاد عرضه به وجود می آید؛ چون تقاضا کننده تمایلی برای خرید ندارد و اگر تقاضا بیش از قیمت تعادلی باشد، قیمت پایین است و به نفع مصرف کننده است و عرضه کننده به دلیل ضرر، تمایلی به عرضه و فروش ندارد پس کمبود عرضه اتفاق می افتد .

۴ – بازار چیست؟ و قیمت مقدار تعادل چگونه در آن مشخص می شود؟
به مجموعه خریداران و فروشندگان چیزی در هر جای ممکن بازار گفته میشود که ممکن است حضوری یا مجازی و اینترنتی باشد در صورت هماهنگی رفتار عرضهکنندگان و تقاضاکنندگان کالاها و خدمات بازار به تعادل میرسد و یکی از مهمترین عواملی که بازار را به تعادل میکشاند قیمت کالاها و خدمات است .

اصحیح یا غلط بودن جملات زیر را مشخص کنید: (ص - غ)

الف) - چیزهایی که مد می شوند، حتی بدون تغییر قیمت ها، مقدار تقاضای آن ها زیاد تر می شود. صحیح غلط

ب) - منحنی عرضه همیشه و در همه حال ، حالت نزولی دارد. صحیح غلط

ج) - خریداران، نسبت به مشاهده تغییر شرایط بازار، تصمیمات متفاوتی می گیرند. صحیح غلط

د) - در بازار کالاها و خدمات، خانوارها، فروشنده و بنگاه ها خریدارند. صحیح غلط

ه) - فروشندگان آثار هنری در نمایشگاه ها و حراجی ها، مناقصه و خریداران عمده کالاها و خدمات، مزایده برگزار می کنند. - ۲ جملات زیر را با عبارات مناسب کامل کنید:

الف) - در اقتصاد، بنگاه همان چیزی است که مردم معمولاً آن را به عنوان می شناسند.

ب) - یک رستوران زنجیره ای، زمانی که افرادی را استخدام می کند، نیروی کار را از اجاره می کند.

ج) - گاه به دلایل طبیعی، اقتصادی، قانونی یا حتی غیر قانونی، تعداد فروشنده یا خریدار به یک یا چند نفر محدود می شود. این وضعیت را می گوئیم.

- ۳ به سوال زیر پاسخ کوتاه بدهید.

الف) - چرا دولت باید مانع شکل گیری انحصارگر غیر قانونی و تبانی برخی تولید کنندگان شود؟

ب) - انحصارگر طبیعی و قانونی می تواند برای مصرف کننده سودمند باشد مشروط به:

- ۴ سوالات چهار گزینه ای:

الف) - تقاضا برای یک کالا، به صورت مثبت با..... ارتباط دارد.

(قیمت کالا) (۲ شرایط بازار) (۳ سلیقه افراد) (۴ درآمد)

ب) - انحصارگر، است و در بازار انحصاری قیمت پذیرند.

(قیمت پذیر - خریداران) (۲ قیمت گذار - خریداران)

(۳ قیمت گذار - فروشندگان) (۴ قیمت پذیر - فروشندگان)

ج) - ابداعات و اختراعات معمولاً با اثر مثبتی بر دارند.

(۱ کاهش هزینه ها - تولید و عرضه) (۲ کاهش هزینه ها - مصرف و تقاضا)

(۳ افزایش هزینه ها - تولید و عرضه) (۴ افزایش هزینه ها - مصرف و تقاضا)

- ۵ نحوه مشارکت خانوارها در اقتصاد چگونه است؟ ۱

- ۶ بنگاه ها شامل چه مواردی می توانند باشند؟ (ذکر شش مورد)

۷ - مبادلات در بازار به چه صورت هایی انجام می گیرد؟ ۱

۸ - معنای خاص بازار در اقتصاد چیست؟ ۱

۹ - عوامل موثر در مقدار تقاضا یا خرید کالاها را بیان کنید. ۱/۲۵

۱۰ - منظور از قانون تقاضا و قانون عرضه چیست؟ ۲

۱۱ - سیاست گذاران تلاش می کنند از دو راه مقدار تقاضا و مصرف سیگار را کم کنند، آن دو راه عبارتند از:

۱ -

۲ -

۱

۱۲ - کالا هایی که با هم مصرف می شوند یا به جای هم مصرف می شوند اگر دچار تغییر قیمت شوند چه شرایطی در خریدشان پیش خواهد آمد؟ مثال بزنید.

۱

۱۳ - اگر مقدار تقاضای کالایی از مقدار عرضه آن بیشتر باشد، در بازار چه شرایطی بوجود می آید؟ چرا؟ ۱

۱۴ - اگر مقدار عرضه یک کالا بیشتر از تقاضا باشد چه شرایطی بر بازار حاکم خواهد شد؟ ۱

۱۵ - در چه شرایطی بازار، بازار رقابتی خواهد بود؟ ۲

۱ - الف = (صحیح) ب = (غلط) ج = (صحیح) د = (غلط) ه = (غلط) ۱/۲۵

۱۲ الف = (کسب و کار ب) = خانوارها ج = انحصار ۱/۵

۱۳ الف = چون انحصارگر غیر قانونی معمولاً با افزایش قیمت خود به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می زند.

ب = مواظبت و مقررات گذاری صحیح

۱۴ الف = (گزینه ۴) - (گزینه ۲ ج) - گزینه ۱/۵

۵ - خانوارها در دو حالت در اقتصاد مشارکت می کنند: - ۱ خانوارها کالاها و خدمات مورد نیاز را از کسب و کارها خریداری می کنند.

۲ - خانوارها، زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می کنند.

۶ - شامل مزارع کشاورزی - فروشگاه ها - کسب و کارهای خویش فرمایی - شرکت ها - کارگاه ها و کارخانه های تولیدی ۱/۵

۷ - مبادلات در بازار یا به صورت حضوری و حقیقی انجام میگیرد و یا به صورت مجازی و در اینترنت ممکن است صورت گیرد.

مانند سفارش کالا با تلفن یا خرید اینترنتی

۸ - بازار به معنای خاص خود، به مجموعه خریداران و فروشندگان چیزی در هر جای ممکن اطلاق می شود. ۱

۹ - درآمد - قیمت - سلیقه - انتظارات - قیمت دیگر کالاها ۱/۲۵

۱۰ - قانون تقاضا = مقدار تقاضا از یک کالا با قیمت آن رابطه ای عکس دارد. به گونه ای که با افزایش قیمت، مقدار تقاضا کاهش می یابد و بالعکس

قانون عرضه = طبق قانون عرضه، با افزایش قیمت، مقدار عرضه از هر کالا افزایش می یابد و بالعکس

۱۱ - یکی از راه آگاه سازی مردم به زیان های کشیدن سیگار و - ۲ با بالا بردن قیمت آن از طریق وضع مالیات بر سیگار

۱۲ این گونه کالاها اگر دچار تغییر قیمت شوند، روی مقدار خرید ما از کالای مورد نظرمان اثر می‌گذارد. مثلاً اگر قیمت

گوشت قرمز گران شود، مردم گوشت سفید را بیشتر می‌خرند.

۱۳ در این حالت، در بازار کمبود رخ می‌دهد و باعث بالا رفتن قیمت می‌شود؛ چرا که عده‌ای که به آن کالا مشتاق‌ترند

تلاش می‌کنند با پیشنهاد قیمت بالاتر آن را به دست آورند.

۱۴ در این حالت هم مازاد رخ می‌دهد و همین سبب می‌شود برخی از تولیدکنندگان از قیمت خود کم کنند تا بتوانند با پیدا

کردن مشتری کالای بیشتری را بفروشند.

۱۵ در بازار هر محصول، گاه تعداد فروشندگان و خریداران به قدری زیاد است که حضور و رفتار عریک از عرضه‌کنندگان و

تقاضاکنندگان به نسبت کل بازار بسیار کوچک خواهد بود و در عمل، هیچ‌یک از طرفین به تنهایی در شکل‌گیری قیمت تاثیر

گذار و به عبارت دیگر قیمت‌گذار نیستند. در این صورت بازار را به اصطلاح بازار رقابتی می‌نامند.

از توجه شما متشکرم

